

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ PAZAR BİLGİLERİ

**Bu kitapçıktaki veriler
T.C.Ticaret Bakanlığı Dış Temsilcilikler ve
Uluslararası Etkinlikler Genel
Müdürlüğü'nden alınmış tır .**

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	6
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER.....	8
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	11
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	13

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

A) Dış Ticaret Mevzuatı

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) 'de ticaret dzenlemeleri liberal niteliktedir. Yedi Emirliğin bir araya gelmesinden oluŐan federal bir ynetim sistemine sahip olan llkede hukuki karar ve uygulamalar hem federal dzevende hem de Emirlik oluğeinde geruekleŐmektedir. Buna bağlı olarak dış ticaret faaliyetlerine ilişkin kurallarda temel olarak Federal kurallar geuerli olurken, detay hususlarda Emirlik bazında birinden diğerine deĐiŐen kural ve uygulamalarla karŐılaŐmak olağandır.

Serbest piyasa ekonomisinin hakim olduğu BAE'nin ekonomik zenginliği bnyk oluğe petrol ve doğal gaz üretimine ve ihracatına dayanır. Uluslararası rekabetin yoğun yaŐandığı bir serbest pazara sahiptir. Yabancı sermayeye açıktır. İu piyasa rekabetu, fiyata duyarlı ve dışa açık bir pazardır. Bölgedeki diğer llkelerin de önemli oluğe mal ve hizmet tedarik ettiği veya temin ettiği bir ticaret merkezi konumundadır. Pazarın bu özelliğinden dolayı, llkede her llkeye ait ürün bulmak mümkündür. llkede tarım ve sanayi üretimi yetersiz olduğundan, ihtiyauın bnyk bir bölümü ithalat yoluyla karşılanmaktadır.

llkede özellikle Dubai Emirliği, bölgesinde, ticaret, finans ve turizm merkezi unvanına sahiptir. Hidrokarbon gelirleri, ekonomisinin dayanıklılığını artıran en önemli kaynağıdır. Coğrafya ve nüfusu küçük olduğundan dış ticaretinde re-export önemli bir rol oynamaktadır.

B) Gümrük Vergileri

BAE, Körfez İŞbirliği llkeleri (KİK) içerisinde yer alan 6 llkeden biridir. Sözü konusu llkelerin kendi aralarında gümrük birliği, 3. llkelere karşı ise ortak gümrük tarifeleri vardır. BAE'de, 2003 yılından bu yana, KİK'in Ortak Gümrük Rejimi uygulanmaktadır.

Bu ueruvede, BAE, bazı seuilmif ürünler dışında, (bazı gıda ürünleri gümrük vergisinden muaftır) tüm maddelerin ithalatında, KİK'in ortak gümrük rejimi uyarınca genel gümrük vergisi oranı %5 uygulanmaktadır. Gümrük vergisi, ürünün CIF bedeli üzerinden tahsil edilmektedir. Gümrük vergi oranı sadece alkol (%50) ve tütün (%100) için farklılık göstermektedir.

Tüm ürünlerde uygulanan gümrük vergileri DTÖ kapsamında bağlanmışır. Ad valorem vergi uygulanan ürünler, tarife cetvelindeki tüm ürünlerin %97'sine karŐılıklı gelmektedir. BAE aısından ortalama bağlı tarife oranı %14,4'tür.

Öte yandan, BAE'de 1 Ocak 2018 tarihinde KDV uygulaması yürürlüğe girmiŐtir. %5 oranında kararlaŐtırılan KDV, iu piyasada üretilen ürünlerin yanında, ithal ürünlere de uygulanmaktadır. EĞitim, sağlık alanlarındaki bir takım hizmetler, ham altın ve kuyumculuk ürünlerinin toptan satışı vb. alanlar KDV uygulamasından muaf tutulmuŐtur.

C) İu Vergiler ve Oranları

BAE'de gelir vergisi ve kurumlar vergisi bulunmamaktadır. 1 Ocak 2018 tarihinde yürürlüğe giren % 5 oranında KDV uygulaması bulunmaktadır. Sağlık, eğitim harcamaları vb. alanlar KDV'den muaf tutulmuŐtur.

Ayrıca, tütün, tütün ürünleri veya nikotin içeren elektronik sigaralarda %100, şekerli ve gazlı içecekler %50 ve enerji içecekleri %100 oranında tüketim vergisine (*excise tax*) tabidir.

D) Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Emirates Standardizasyon ve Metroloji Otoritesi (ESMA), BAE’de standartların belirlenmesi ve uygulanması ile ilgili yetkili federal kurumdur. Her türlü ürün için ulusal standartların belirlenmesi, ulusal standartların uluslararası standartlarla uyumlaştırılması, test ve kalibrasyon laboratuvarlarının yetkilendirilmesinden sorumludur.

BAE üyesi olduğu KİK Standardizasyon Kuruluşunun (GSO) genel kurallarına uygun olarak faaliyetini gerçekleştirmektedir. BAE aynı zamanda ISO (International Organization for Standardization), ILAC (International Laboratory Accreditation Cooperation), OIML (International Organization of Legal Metrology), SMIIIC (Standards and Metrology Institute for Islamic Countries) üyesidir.

BAE’deki teknik düzenlemeler ve standartlar uluslararası düzenlemelerle uyumlaştırılmış olsa da, yerel kural ve uygulamalar kimi ürünlerin ticaretinde uluslararası düzenlemelerin dışında niteliklere sahiptir. BAE’ye ürün sevkiyatında ithalatçının geçerli bir ticaret lisansı sahibi olması, çoğunlukla dini kurallar, yerel ahlak kuralları ve diğer duyarlılıklara dayalı olarak bazı ürünlerin ülkeye girişine yasak konulmuş olması veya özel izinle ithal edilebilmesi gibi uygulamalar, buna örnek olarak verilebilir.

Öte yandan, BAE’nin ithalat mevzuatı oldukça liberal olmakla birlikte, gıda başta olmak üzere bazı ürünlerde belge ve etiketleme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu kapsamda, tüm gıda ürünleri sevkiyatları etiketleme ve raf ömrüne ilişkin mevzuata uygunluk açısından denetlemeye tabidir. Gıda ürünleri ithalatında ürünün ambalajı/paketi üzerinde; tek etiket olması, açıklama ve uyarıların mutlaka Arapça olması ve bu çerçevede “*ürün adı, markası, adedi, menşei ülke, imalatçı, içindekiler, üretim tarihi ve son kullanım tarihi*” bilgilerinin paket üzerinde (Arapça) belirtilmesine bilhassa dikkat edilmektedir.

Ayrıca, Dubai’ye ithal edilen gıda ürünleri, gıda güvenliği açısından, öncelikle Dubai Belediyesinin kontrol ve onayından geçirilmektedir. Gıda ürünleri laboratuvar testlerine tabi tutulmakta, ayrıca BAE standartlarına uymayan ürünlerin satışı BAE’de tamamen yasaklanmakta ve ithal edilen bu ürünlerin 10 gün içerisinde imhası (yada Arap olmayan üçüncü bir ülkeye satışı) istenebilmektedir.

Gıda güvenliği bağlamında zorunlu olan “Sağlık Sertifikasının” yanısıra, ayrıca tüm sığır ve kümes hayvanları ürünleri ithalatında İslami kurallara göre kesilmiş olduğuna dair menşe ülkede düzenlenmiş ve onaylanmış kuruluştan alınacak “helal sertifikası” istenilmektedir.

Dondurulmuş ve soğuk ürünler için ise taşıma esnasındaki sıcaklık derecelerini gösterir kayıtlar ve belgeler de talep edilebilmektedir.

Diğer yandan, bitki ürünleri ithalatında ise "*bitki sağlık sertifikası (phytosanitary certificate)*" gümrük idaresince aranılmaktadır.

Tarımda zararlılarla mücadele için kullanılan kimyasal ve biyolojik ilaçların BAE'ye ithalatında menşe ülkede verilmiş ruhsatnamenin yanı sıra bir başka OECD ülkesinde verilmiş ruhsatname, menşe ülkede düzenlenmiş formülasyon belgesi (*Certificate of Pesticide Composition*), ilacın içerdiği aktif maddelere ilişkin analiz belgesi gibi belgeler aranmaktadır. Tarımsal ilaçların ithalatı, sadece geçerli ithal iznine sahip tescilli ithalatçılar tarafından yapılabilmektedir.

Ayrıca, BAE Sağlık Bakanlığı sicilinde kayıtlı olmayan tıbbi ilaçların ithalatı yapılamamakta ve sorumluluk imalatçı ile acentesine ait olmaktadır. Ürünün Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından öngörülen tüm gereklilikleri karşıladığını gösteren "Eczacılık Ürünü Sertifikası-Certificate of a Pharmaceutical Product-" gümrükte tıbbi ilaçlar ithalatında aranan belgeler arasındadır.

E) Teknik Engeller

Tarımda zararlılarla mücadele için kullanılan kimyasal ve biyolojik ilaçların BAE'ye ithalatında menşe ülkede verilmiş ruhsatnamenin iki farklı OECD ülkesinde düzenlenmiş olması zorunluluğu ve formülasyon belgesinin menşe ülke hükümetinin böcek ilaçları ruhsatnamesi düzenleyen yetkili kurumuna ait bir laboratuvarından veya bu kurumun yetkilendirdiği ve İyi Laboratuvar Uygulamaları niteliği taşıyan bir laboratuvarından alınması gerekliliği firmaları ihracatlarında sıkıntıya sokmaktadır.

Türk bankalarınca düzenlenen teminat mektuplarının BAE makamlarınca kabul edilmemesi ve Türk firmalarının teminat mektubu edinmek için garantiye ihtiyaç duyması, teminat mektuplarının maliyetini artırmaktadır. Bu maliyetler proje değerleri ile orantılı olarak artmakta, bu durum firmalarımızın rekabet gücünü olumsuz etkilemektedir.

BAE'de anlaşmazlıkların çözümünde başvurulan gerek tahkim gerek mahkeme süreçleri uzun zaman alabilmekte ve maliyetli olabilmektedir. Mahkeme süreçlerinin sonunda mahkeme kararlarının yürürlüğe konulmasında Emirlikler arasında farklılıklar bulunmaktadır.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

A) Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

BAE’de fikri ve sınai mülkiyet hakları ile ilgili olarak korumacı düzenlemeler mevcuttur. Özellikle, Dubai, Ortadoğu şehirleri arasında, lüks giyim ürünleri ve aksesuarlar da dâhil olmak üzere, uluslararası markaların tanıtılması ve pazarlanması anlamında önemli bir merkezdir.

BAE, Madrid Protokolü’ne dâhil olmadığından, firmaların ürünlerini sahteciliğe karşı korunması için ticari markalarını ve telif haklarını Ekonomi Bakanlığı’na tescil ettirmeleri gerekmektedir.

B) Dağıtım Kanalları

BAE’ye ihraç edilen bir malın pazardaki başarısı, acenta veya distribütörün yada ithalatçının pazarlama ve dağıtım ağının yaygınlığı ve etkinliği ile doğru orantılıdır. Piyasada rekabet çok yoğundur. Bu yüzden acenta seçimi oldukça önemlidir.

C) Tüketici Tercihleri

Ülkenin ticaret merkezi durumunda olan Dubai, rekabetin çok yoğun olduğu bir pazardır. AVM’lerde, dünya markası ürünler satılmaktadır. Bu AVM’ler çoğunlukla üst segment tüketiciler ile turistlere hizmet vermektedir.

Başta Çin, Rusya ve İran olmak üzere, komşu ülkelerden gelen (alım gücü yüksek) turistler ülkedeki tüketim harcamalarını yükseltmektedir. Orta ve alt kesim ise, küçük ve orta boy alışveriş merkezleri ile küçük işletmelerden alışveriş yapmaktadır. Ayrıca, sene içinde belirli dönemlerde indirimli (perakende) satışa yönelik yapılan festivaller bölge ülkelerinden yoğun ilgi görmektedir.

BAE’de ticari faaliyetler çok iyi organize olmuştur. Hileli ticarete ilişkin cezai yaptırımlar ağırdır. Perakende alışverişlerde, çok düşük marjlarda pazarlık usulü fiyat indirimi olabilmektedir.

Küçük çarşılarında (souq) ve sokak dükkanlarında ise daha ziyade nispeten düşük fiyatlı ancak kalitesi de düşük (uzakdoğu menşeli) ürünlere rastlanmaktadır. Ticari amaçların yanı sıra, diğer komşu ülkelerde yaşayanlar sıklıkla hafta sonu tatili ve eğlence amacıyla Dubai’yi ziyaret etmektedir.

D) Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

BAE piyasası rekabetçi, fiyata duyarlı ve dışa açık bir pazardır. Pazarın bu özelliğinden dolayı ülkede neredeyse her ülkeye ait malları bulmak mümkündür. Piyasada rekabet çok yoğundur ve piyasada tutunabilmek için satılacak ürünün kalite ve fiyat açısından rekabet üstünlüğüne sahip olması önemlidir.

Ayrıca, kalite, raf ömrü (üretim ve son kullanım tarihi), satış sonrası hizmet ve standartlara uygunluk gibi faktörlerin önemi göz ardı edilmemelidir. Fiyat belirlenirken, rakip ürünlerin fiyatları dikkate alınmalıdır.

Piyasada güven kaybetmiş bir marka veya firmanın bu piyasada bir daha tutunabilmesi çok zordur. İthalat yapacak firmanın, ülke içinde yerleşik ve “ticaret lisansı” ve ticaret odası üyelik sertifikası sahibi olması ve çalıştığı bir bankası olması gerekmektedir.

E) Kamu İhaleleri

Kamu İhale Kanunu ile federal kamu proje ihalelerine teklif verme hakkı, BAE’li tedarikçi ve yüklenicilere veya en az %51 oranında hissesi BAE vatandaşlarına ait olan ve BAE’de yerleşik şirketlere verilmiştir.

Yine, ihalelere katılabilmek için yerel bir acenta veya distribütör kullanılması gerekmektedir.

Ancak, hizmet ya da ürünün BAE’de bulunmaması halinde, kamu ihalelerine yabancı firmalar davet edilebilmekte ve gerekli ihale/proje koşullarını karşılması durumunda doğrudan yabancı firmaya ihale verilebilmektedir.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

A) Tarım ve Hayvancılık

Ülkenin tarım üretimi yetersiz olduğundan, ihtiyaçların büyük bir bölümü ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Ülkenin tarım aleyhindeki zor coğrafi ve iklim koşullarından dolayı, gıda sektörünün GSYİH'ye katkısı oldukça düşük (%1 civarında) bir seviyede olup, üretim ülkenin ihtiyacını karşılamaktan uzaktır. Dolayısıyla, gıda sektöründe kendi kendine yeterliliğin sağlanması zordur.

Bu çerçevede, gıda fiyatlarındaki artışı önlemek ve düzenli gıda arzını sağlayabilmek için Sudan ve Pakistan gibi ülkelerde tarımsal yatırımlar yapılmaktadır. Balıkçılık, gıda sektörünün geleneksel kısmını oluşturmaktadır.

Ülkede üretimi yapılan başlıca gıda ürünleri; un, makarna, şeker, süt ve süt ürünleri (peynir), yemeklik yağ, konserve/dondurulmuş gıda (balık, sebze), kırmızı/beyaz et, domates salçası ve meşrubatlardır. Ülkede özellikle salgın sonrası gıda güvenliği ve ag-tech denilen tarımsal teknoloji yatırımları ön plana çıkmıştır. Ülkede olumsuz iklim koşulları olmasına rağmen artan, yüksek orandaki ithalat ve büyümekte olan nüfus karşısında yerli üretimi artırma çabası önem kazanmıştır.

Salgınla beraber, BAE hükümeti tarafından gıda arzında sürdürülebilirliğin sağlanması için oluşturulan gıda güvenlik konseyi, ülkede gıda ihtiyacının karşılanmasının yanında özellikle tedarik zincirlerindeki aksamalardan olumsuz etkilenmemesi için gerekli önlemleri almıştır. Ayrıca, 2019 Küresel Gıda Güvenliği Raporu'na göre BAE Küresel Gıda Güvenlik Endeksinde 10 puan yükselerek 21. sıraya yükselmiştir.

B) Sanayi

BAE'de imalat sanayi hidrokarbona dayalı olmakla birlikte, diğer bazı imalat sanayi alt sektörleri de büyümeye başlamıştır. Sektördeki sanayi kuruluşlarının çoğu gıda (un, şeker, süt ürünleri, meşrubat, balık), inşaat ve yapı malzemeleri (çimento, seramik, mermer, demirçelik), metaller (alüminyum, bakır, çelik), kimyasal maddeler (kükürt, gübre), elektrik malzemeleri, mobilya, plastikler (pvc, mutfak eşyaları) ve hazır giyim üretimi yapan orta ölçekli sanayi kuruluşlarıdır.

Ülkede büyük ölçekli üretim faaliyetini, petrol ve petrokimya, enerji (Dubai Petroleum-Dubai), Alüminyum (Dubai-Dubai), seramik (RAK Ceramics-Ras Al Khaimah), ilaç (Julphar-Ras Al Khaimah) tesisleri oluşturmakta, bunların da sahibi ilgili Emirlik/Emirlik şirketleri olmaktadır. Dubai Alüminyum, dünyanın ilk 10 alüminyum üreticisi arasındadır. Üretimin büyük kısmını ihraç etmektedir. Sharjah'ta KOBİ düzeyinde üretim tesisleri bulunmaktadır.

Mubadala Development Company, Abu Dhabi'nin sanayi temelini genişletilebilmesi açısından önem arz etmektedir. Dubai hizmet sektörünün ve teknolojinin merkezi olmayı hedeflerken, Abu Dabi, rekabet gücü yaratan sektörlerin (ucuz enerji ve iş gücü kaynaklarına erişimin kolay olmasının da etkisiyle) ağır sanayi ve imalat sektörleri olduğuna inanmaktadır.

Öte yandan, ülkemizin BAE başkenti Abu Dhabi'de sıfırdan yaptığı ilk sabit sermaye yatırımı 30 milyon dolarlık peynir işleme tesisi ile Yaşar Topluluğu tarafından gerçekleştirilmiştir. Topluluğun Pınar markasıyla BAE'deki şirketi olan Hadaf Food LLC'nin Khalifa Organize

Sanayi Bölgesi Abu Dhabi (KIZAD) bölgesinde yaptığı yatırım, aynı zamanda BAE'deki ilk peynir işleme fabrikası olma özelliği taşımaktadır. 20 bin metrekare üzerine kurulu tesiste yılda 30 bin tonun üzerinde muhtelif krem peynir çeşitlerinin üretilmesi planlanmaktadır.

C) Hizmetler

İnşaat ve emlak sektörü BAE ekonomisi içinde petrol ve ticaretten sonra, üçüncü büyük sektör konumundadır. BAE inşaat sektörünü, Dubai ve Abu Dhabi Emirlikleri belirlemekte olup; her iki Emirlik ülkenin büyümesinin de itici gücüdür.

BAE'nin hizmet sektörü, özellikle havayolu ve denizyolu ile ulaşım, telekomünikasyon ve turizm alanlarında da hızlı bir şekilde gelişmektedir.

BAE'nin liman altyapısı da oldukça gelişmiş düzeydedir. Dubai'deki Jebel Ali ve Port Rashid Limanları'na, bölge ülkelerinden ve diğer ülkelerden çok büyük hacimli kargolar yanaşmaktadır. Jebel Ali Serbest Bölgesi'nin başarısı da limanların performansına katkıda bulunmaktadır. Diğer deniz limanları; Abu Dhabi (Mina Zayed, Khalifa Port) Limanları, Sarjah Konteyner Terminali ve Khor Fakkan Konteyner Terminali ile Fujairah Limanı ve Ras al Khaimah (Mina Saq) Limanıdır.

Dubai, Abu Dhabi ve Sharjah Havalanları başlıca uluslararası yolcu havalimanlarıdır. Ayrıca, Dubai'de Jebel Ali'de bir uluslararası kargo havaalanı da faaliyettedir.

2009 yılı sonunda Dubai'de metrosunun açılması ile birlikte ilk defa bir şehiriçinde demiryolu ağı oluşmuş bulunmaktadır.

D) Enerji

Sektörün bünyesinde hampetrol, petrol ürünleri ve doğalgaz yer almaktadır. BAE sahip olduğu petrol ve doğalgaz rezervleri bakımından dünya sıralamasında 6.sırada yer almaktadır. Ham petrolde 105 milyar varil rezerve sahiptir. Halihazırda, OPEC ülkelerinden Suudi Arabistan ve Irak'tan sonra 3. büyük petrol üreticisi olan BAE günlük 3 milyon varil üretime sahiptir. Günlük 3 milyon varil petrolün yaklaşık 1.7 milyonu karadaki, 1.3 milyonu denizdeki sahalardan edinilmektedir.

Petrolün %95'i Abu Dhabi Emirliği'nde üretilmektedir. Dubai Emirliği'nin petrol rezerve 4 milyar, Sharjah Emirliği'nin 1.5 milyar, Ras-al Khaimah Emirliği'nin ise 100 milyon varil civarındadır.

Dünya'daki petrol üreticileri arasında 12. sırada yer alan BAE, küresel ham petrol üretiminin %4'ünü oluşturmakta ve günlük petrol üretiminin yaklaşık 2.2 milyon varilini ihraç etmektedir. ÇHC, Hindistan, Güney Kore ve Japonya, BAE petrolünün en büyük alıcısı olan ülkelerdir.

BAE doğalgazda 273 trilyon kübik fit rezerve sahiptir. S&P verilerine göre BAE'nin günlük doğalgaz işleme kapasitesi 8.6 milyar standart kübik fit olup, anılan miktarın 5.6 milyarı karadan 3 milyarı denizden çıkan gazdan işlenmektedir. Abu Dabi Ulusal Petrol Şirketi (ADNOC) verilerine göre, 217 bin varil sıvılaştırılmış doğalgaz işlenmektedir.

Birçok Körfez ülkesi gibi BAE de yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanma konusuna son yıllarda daha fazla önem vermeye başlamıştır. Özellikle güneş enerjisi de dahil olmak üzere alternatif enerji kaynakları geliştirmek için büyük yatırımlar yapmaktadır. Örneğin, Abu Dhabi'de ilk yüzer güneş enerjisi santrali projesi tamamlanarak elektrik üretimi planlanmaktadır.

Yine, BAE, Arap ülkeleri arasında nükleer enerji santralini uygulamaya koyan ilk ülke olmuştur. BAE'nin Arap Yarımadası'nda ilk nükleer enerji santrali olan Barakah'in, 4 nükleer reaktör ve 5 bin 600 megavat kapasiteyle ülkenin elektrik ihtiyacının yüzde 25'ini karşılaması hedeflenmektedir.

Diğer yandan, Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı (IRENA)'nın merkezinin Abu Dhabi oluşu, Abu Dhabi hükümetine ait temiz enerji geliştiricisi olan ve yenilenebilir ve sürdürülebilir enerji alanında kurulmuş ilke ve tek nitelikteki Masdar Serbest Bölgesinin dünyada sürdürülen birçok güneş enerjisi projesine teknik destek sağlaması BAE'yi bu alanda öne çıkarmaktadır.

Abu Dhabi 2030 Enerji Stratejisi: Abu Dhabi Enerji Departmanı tarafından 2019 yılındaki 24. Enerji Kongresi kapsamında "*The Abu Dhabi Demand Side Management and Energy Rationalization Strategy2030*" isimli bir program ilan edilmiştir. Söz konusu program, 2030 yılına kadar elektrik üretimini %22 artırmayı ve su tüketimini %32 azaltmayı öngörmektedir.

Abu Dhabi 2030 Ekonomik Vizyonu: Abu Dhabi 2030 Ekonomik Vizyonu çerçevesinde, petrol dışı ekonominin 2030 yılında %64 seviyelerine çıkarılması öngörülmektedir. Anılan vizyonun sürdürülebilir ve güçlü bir altyapı ve ekonomik büyümeye ilişkin bölümünde enerji güvenliğinin güçlendirilmesi konusu da yer almaktadır.

Bu minvalde, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, nükleer enerji üretimi, etkin ve güvenli ulaştırma/taşıma altyapısının kurulması, enerji sektöründe çalışacak iyi eğitilmiş BAE vatandaşlarının sayısının artırılması planlanmaktadır.

BAE 2050 Enerji Stratejisi: BAE 2017 yılında "*EnergyStrategy2050*" programını açıklamıştır. Söz konusu strateji uyarınca, toplam enerji üretiminin %50'sini temiz kaynaklardan sağlaması, karbon ayakizinin %70 oranında azaltılması ve böylece 2050 yılına kadar 700 milyar AED (yaklaşık 191 milyar dolar) tasarruf edilmesi ve enerji verimliliğinin %40 artırılması hedeflenmektedir.

Ayrıca, anılan strateji uyarınca, enerji altyapısına 2050 yılına kadar 600 milyar AED yatırım yapılması planlanmaktadır. Stratejinin öngördüğü 2050 yılı enerji üretim oranları sırasıyla; %44 Temiz/Yenilenebilir Enerji (güneş, rüzgar, çöp), %38 doğalgaz, %12 temiz kömür, %6 nükleer.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

A) İş Kültürü

BAE'nin resmi dili Arapça olmasına rağmen, iş dünyasında ağırlıklı olarak İngilizce konuşulmaktadır. Bu bağlamda, kullanılacak kartvizitin bir yüzünün Arapça diğer yüzünün İngilizce olması yararlıdır. Ayrıca, firma broşür ve diğer promosyon malzemelerinin Arapça ve İngilizce olması etkili tanıtım açısından fayda sağlar.

Kartvizit değişimi sağ veya iki elle yapılırsa, karşı tarafa olan saygıyı gösterir. BAE vatandaşları (Emirati) genelde cep telefonlarını paylaşmak istemezler. Kartvizitte yoksa, ısrarcı olmayacak şekilde cep numarası istenebilir.

Batılıların iş görüşmelerine ve sosyal aktivitelere katılımda dakik olmaları beklenir. Dolayısıyla, olası bir gecikme halinde karşı taraf mutlaka telefonla aranıp, bilgilendirilmelidir. Ancak, Emirater dakiklik konusunda daha esnek olabilmektedirler. İş görüşmeleri esnasındaki konuşmalar, gelen diğer misafirler ve telefon görüşmeleri nedeniyle kesintiye uğrayabilir. Bu gibi durumları sabırla karşılamak önemlidir.

BAE'de karar süreci yavaş ilerleyebilmektedir. Emirati (BAE vatandaşı) işadamlarının, iş öncesinde, muhataplarını kişisel olarak da tanımak istemeleri muhtemeldir. Bu çerçevede, iş görüşmeleri öncesinde yapılabilecek uzun sohbetler normal karşılanmalı ve uzun, ayrıntılı iş görüşmelerine hazırlıklı olunmalıdır. Bir iş görüşmesi talebinden önce bir bankadan veya ortak tanıdıktan referans mektubu alınması, talebin kabul edilmesi olasılığını artırır.

İletişim aracı olarak, e-posta yazışmalarının yanı sıra "whatsapp" da yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu kapsamda, firma temsilcilerine, telefonla irtibattan önce, whatsapp kanalıyla müsaitlik durumlarının sorulması yararlı olabilir. Pek çok firma temsilcisi telefonuna cevap vermeyebilir ancak whatsapp mesajlarına dönüş daha sıktır.

B) Para Kullanımı

BAE para birimi Birleşik Arap Emirlikleri Dirhemi olup, 1 ABD Doları, 3.67 Dirhem olarak çıpalandırılmıştır. Ancak piyasada Dolar (\$) 3,65 ila 3,66 arasından yerel paraya çevrilebilmektedir. Ülkede kredi kartı ile birlikte çek kullanımı oldukça yaygındır. Özellikle, eğitim ve kira ödemelerinde genellikle çek kullanımı kabul görmektedir.

C) Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

BAE'de vize işlemleriyle ilgili kural ve uygulamalar "*Federal Authority for Identity and Citizenship*" tarafından yürütülmektedir.

Genel itibarıyla, ülkede, Turist/Ziyaret, Transit ve İş vizesi kullanılmaktadır. Turist/Ziyaret vizesi için ikamet belgesi sahibi kişilerin ya da ülkede yerleşik/faaliyet gösteren firma ve otellerin veya tur şirketlerinin sponsorluğu gerekmektedir. Vizenin süresi 30 veya 60 gündür. Talep edilmesi halinde toplam 90 güne kadar uzatılabilmektedir. <https://u.ae/en/information-and-services/visiting-and-exploring-the-uae/tourist-visa>

Transit vizesi ise özel bir vize türüdür. Dubai Havaalanı üzerinden başka bir ülkeye transit uçuş yapan yolcular Dubai’de gezmek/konaklamak istemeleri halinde havaalanında düzenlenebilmektedir. 48 veya en fazla 96 saatlik düzenlenebilmektedir. <https://u.ae/en/information-and-services/visiting-and-exploring-the-uae/transit-visa>

İş Vizesi: Yabancıların uzun dönemli vize almasına olanak sağlamaktadır. BAE’de iş kurmak isteyen ve ülkede yerleşik iş geliştirme merkezleri tarafından aday gösterilen iş adamları için vizeye başvuru yapabilmektedir. 6 ay süreli verilmektedir. (<https://u.ae/en/information-and-services/visa-and-emirates-id/types-of-visa/business-visa>)

D) Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

Ülkenin resmi tatilleri; BAE milli günü, şehitleri anma günü, yeni yıl, dini bayramlar (*miraç kandili, hicri yılbaşı, ramazan ve kurban bayramları dahil*) olarak belirlenmiştir. (<https://u.ae/en/information-and-services/public-holidays-and-religious-affairs/public-holidays>)

BAE’de kamu kurumlarında günlük 7 saatlik çalışma süresi belirlenmiştir. Hafta içi mesai saatleri: Pazar-Perşembe (9.00-16.00) olup, Ramazan ayı boyunca çalışma saatlerinde değişiklikler yapılabilmektedir.

Hafta sonu tatil günleri ise Cuma ve Cumartesi olarak belirlenmiştir. (<https://u.ae/en/information-and-services/jobs/working-hours>)

E) Yerel Saat

BAE’de, uluslararası saat dilimi GMT +4 uygulanmaktadır.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

A) Şirket Türleri

Yabancılar için Emirliklerde ticari faaliyet türleri; “şirket (LLC) kurmak”, “şube/branch” veya “temsilcilik ofisi/representative office” açmaktır.

B) Şirket Kurma Prosedürü

BAE’de iki farklı yerde şirket kurulması imkanı bulunmaktadır. Emirlikler (şehirler) içinde veya serbest bölgelerde.

Emirliklerde Şirket (LLC) Kurulması: Abu Dabi veya Dubai’de ticari şirket faaliyeti için Ekonomi Bakanlığı (Department of Economic Development) tarafından ticaret lisansı düzenlenmesi ve bilahare ilgili Ticaret ve Sanayi Odası tarafından da firmanın üyelik kaydının yapılması gerekmektedir. Şirketin iştiğal alanına göre ilgili diğer kamu kurumlarınca tanzim edilen belgelere de ihtiyaç duyulabilmektedir. (Şirketin iştiğal alanına göre bazı durumlarda özel izin alınması gereken kurumlar olabilmektedir. Örneğin; İmalat/Sanayi Projeleri için Maliye ve Sanayi Bakanlığı, Müteahhitlik/Mühendislik Danışmanlığı içinse Dubai Belediyesidir)

-Şube veya Temsilcilik Ofisi Açılması: Yabancı şirketler, BAE Ekonomi Bakanlığı’ndan uygunluk alarak ve isimlerini Bakanlıktaki Yabancı Şirket Tescil Dairesine kaydettirerek şube (foreign company branch) veya temsilcilik ofisi (representative office) açabilmektedir. Bilahare, Abu Dabi veya Dubai’de Department of Economic Development lisans düzenlemekte ve Ticaret ve Sanayi Odasına üyelik kaydı yapılmakta, kuruluş sermayesi gerekmemektedir.

-Ticaret Acentalık: (commercial agency) Yabancı bir şirket, BAE vatandaşını ya da %100 BAE sermayeli bir firmayı ülke genelinde ya da belirli Emirliklerde ticari acenta tayin edebilmektedir. Acentalık; ilgili ürünün pazarda dağıtımını, satışını ve ilgili hizmetin verilmesini kapsamaktadır. Acentalar, öncelikle Ekonomi Bakanlığında (Commercial Agencies Committee) tescil olunmaktadır.

BAE’ye ihraç edilen bir malın pazardaki başarısı, pazarın koşullarını ve tüketicinin alışkanlıklarını iyi bilen acenta veya distribütörün pazarlama ağının yaygınlığı ve etkinliği ile doğru orantılıdır. Bu yüzden acenta seçimi oldukça önemlidir. Dolayısıyla, acentalık anlaşması öncesinde ilgili firmanın BAE pazarındaki performansının gözlenmesi genelde tercih edilen bir yoldur.

Serbest Bölgelerde Şirket Kurulması: Ülkede uygulanan en başarılı ekonomik kalkınma ve yabancı sermaye çekme politikalarından birisi serbest bölgelerin geliştirilmesi olmuştur. 50 yıl vergi muafiyeti ve yerel ortağa ihtiyaç duymadan %100 yabancı sermayeli şirket kurma avantajı söz konusudur. Yerel sponsor görevi, serbest bölge idaresi tarafından yerine getirilmektedir.

Şirketkuruluş tescil işlemleri serbest bölge idaresinde yapılmaktadır. Serbest Bölge İdaresi, iş ile ilgili olarak yerel idare ile olan ilişkilerin koordinasyonunu sağlamaktadır. Bu işlemler; vize işlemleri, yasal ve konsolosluk işlemleri, göçmenlik işlemleri, sağlık kartlarının çıkarılması, ehliyet ve araba kaydı ve iletişim gibi konuları içerebilir. Her serbest bölgenin kuruluş izinleri, masrafları ve kira bedelleri farklıdır.

Serbest bölgede kurulu bir firma, dış piyasadan satın aldığı bir ürünü Emirlik içine satmak istemesi durumunda da, yine Emirlik içinde yerleşik bir acenta tayin etmek zorundadır. Serbest bölgeler üçüncü ülke olarak değerlendirilmektedir.

Ülke genelinde 45 serbest bölge bulunmaktadır. Bunların içinde en gelişmiş olanı ise 1985 yılında Dubai’de kurulan Jebel Ali Serbest Bölgesi’dir. Serbest bölgedeki sanayi yatırımlarının büyük kısmı, hafif sanayi ve son aşama montaja yöneliktir. Ayrıca birçok yabancı şirket bu serbest bölgeyi (çevre ülkelere yönelik re-export/transit sevkiyat için) ana dağıtım merkezi olarak kullanmaktadır.

Ayrıca, Abu Dhabi, Sharjah, Ras al Khaimah, Fujairah, Ajman ve Umm al-Qaiwain Emirliklerinde de aktif serbest ticaret bölgeleri bulunmaktadır.

C) Sigorta

BAE’de sigortacılık sektörü düzenleme ve denetleme yetkisi Federal Sigorta Otoritesine verilmiştir. Ülkede geçerli sigorta türleri; hayat, sağlık, konut sigortası ve mali sorumluluk sigortasıdır. <https://u.ae/en/information-and-services/finance-and-investment/insurance>

D) Bankacılık Mevzuatı

Merkez Bankasının 2019 yılı sonu itibarıyla; aktifler toplamı yaklaşık 121 milyar \$, uluslararası toplam rezervi ise yaklaşık 107 milyar\$ seviyesinde gerçekleşmiştir.

BAE Bankacılık sektörü, Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) içinde aktif toplamı (841 milyar\$) en büyük olanıdır. Merkez Bankası raporuna göre, ülkede 21 yerli ve 38 yabancı üzere toplam 59 banka faaliyet göstermektedir. Bankaların 49’u ticari banka statüsünde olup, bunlardan 6’sı KİK ülkelerinin temsilcilik ofisini teşkil etmektedir. İslami finans alanında 10 banka yer almaktadır.

Ticaret bankalarının yanısıra piyasada İslami bankalar da (Abu Dhabi/Dubai/Sharjah/Emirates Islamic Bank vd) hizmet vermektedir. “Sukuk” adı verilen İslami tahviller, BAE piyasasında alınıp satılmakta, geleneksel bankalar da İslami bankacılık taleplerine cevap verebilmek amacıyla bünyelerinde İslami bankacılık departmanları oluşturmaktadır.

Ülkede uluslararası döviz (sermaye ve kar transferi dahil) serbest olup, uluslararası ödemelerde akreditif açılması mümkündür

E) Vizeler

BAE’de ikamet ve çalışma izni konusunda kefalet sistemi uygulanmaktadır. Yabancılar ancak bir vatandaşı veya bir kurumun kefaletine dayanarak ikamet etmekte veya çalışabilmektedirler. Kefil bir BAE vatandaşı veya şirket olabileceği gibi belirli şartları karşılayan yabancı işçiler kendi aile fertlerine ikamet izni çıkarmak için kefil olabilmektedirler.

Kefil olabilecek kişiler/kurumlar aşağıda belirtilmiştir:

- BAE vatandaşları.
- BAE kamu kurum ve kuruluşlar (Federal ve yerel).

- BAE kamu şirketleri.
- BAE kanunlarına istinaden kurulan özel şirketler.
- Yabancı şirketlerin BAE kanunlarına göre kurulan şubeleri.
- Serbest bölgelerde %100 yabancı sermayeli şirketler.

BAE’de yabancılar açısından herhangi bir iş güvencesi mekanizması uygulanmamakta ve ayrıca asgari ücret uygulaması da bulunmamaktadır. Bir yabancıнын ülkede bulunması ancak bir iş sözleşmesine, yatırımcı olmasına veya çalışan bir aile ferдинin kefaletinde ikamet etmesine bağlıdır. Bu şartları yerine getirmeyen yabancılar ülkeyi 30 gün içerisinde terk etmek zorundadır.

Çalışma ve ikamet izinlerinden sorumlu Bakanlık(lar)/Kurum(lar):

- İnsan Kaynakları ve Emirliklileştirme Bakanlığı (www.mohre.gov.ae)
- İçişleri Bakanlığı (<https://www.moi.gov.ae/en/default.aspx>)

Süresiz ikamet hakkı bulunmamakla birlikte, süresiz ikamet ile vatandaşlık da verilmemektedir. 65 yaş ve üzeri yabancılar çok özel yeteneklere sahip değillerse, çalışma ikamet alamamakta ve sonuç olarak ülkeyi terk etmektedirler.

Ülkede çalışanların maaşlarının belirli döviz büroları ve bankalar üzerinden ödenmesi gerekmektedir. Bu uygulama, çalışanların maaş ödemelerini kayıt altına almaktadır. BAE’de sendikal örgütlenme bulunmamaktadır.

İşsizlik rakamlarının açıklanması ilişkin olarak standart bir veri yayınlama takvimi bulunmamaktadır. Ancak yıllık veriler Dünya Bankası gibi ikincil kaynaklardan temin edilmektedir. Dünya Bankası’na göre, BAE’de 2018 yılı işsizlik oranı: %2,6’dır.

İşsizlik rakamları, işsizliğin vatandaşlar veya yabancılar arasında yaygın olup olmadığını açıklamamaktadır. Bu husustaki veriler ülke geneline göre belirlenmektedir. Ancak, yabancıların sadece çalışma amacıyla veya aile birleşimi için BAE’de buldukları düşünüldüğünde işsizliğin yabancılar arasında yaygın olmadığı değerlendirilebilir.

Diğer bir gösterge ise, Emirliklileştirme çalışmalarıdır. Emirliklileştirme, BAE vatandaşlarının özel sektörde istihdamının artırılması programıdır. Bakanlık yetkilileri özellikle Abu Dabi ve Dubai dışındaki emirliklerde vatandaşlar arasında sorun haline gelen işsizliğin azaltılması için yoğun çaba sarf etmekte ve çeşitli istihdam programları uygulamaktadır.